

Terézia Dobiášová, Vztah katolické církve a státu v bývalé NDR (1949-1980). Bakalářská práce, IMS FSV UK, Praha 2008, 56 str.

Předkládaná práce se věnuje dějinám katolické církve v NDR. Autorka dané téma sleduje v pěti hlavních kapitolách, členěných chronologicky na poválečné období, léta 1953-1957 a 1957-1961, období mezi stavbou Berlínské zdi a mezinárodním uznáním NDR a na tzv. Honeckerovu éru. Samotnému popisu vývoje katolické církve v NDR předchází úvod, zachycující v hlavních rysech i použitou sekundární literaturu. Práce je ukončena shrnujícím závěrem.

Přestože si autorka v úvodu klade za cíl „hledat příčiny, které by vysvětlovaly konkrétní chování strany potažmo státu, či naopak katolické církve“ (str. 7), jedná se spíše o práci deskriptivního charakteru. Autorka se sice ptá i po důvodech postojů církve a státu, odpovědi jsou však pro čtenáře poněkud ukryty v převážně popisném textu (jako např. na 36).

Rušivě působí „stručné historické exkursy“ před každou kapitolou, shrnující vývoj NDR v daném období: tyto občas až příliš obsáhlé exkursy (str. 32-33) pouze opakují všeobecně známá fakta, především však není patrná jejich souvislost s vlastním tématem práce (jakkoli bylo zřejmě úmyslem autorky zasadit vývoj katolické církve v NDR do širšího vnitropolitického i zahraničněpolitického kontextu).

Naopak, vzhledem k tomu, že předkládaná práce zpracovává problematiku v českém prostředí ne příliš známou, vyžadující alespoň základní orientaci v moderních církevních dějinách, musí její autor na sebe vzít i zvláštní odpovědnost před problematikou méně znalým čtenářem. Nejenom on by však uvítal zodpovězení některých otázek: Jaké bylo například konkrétní právní postavení katolické církve v NDR, na jakých základech spočívalo, popř. jak toto postavení interpretovala vládní moc, a jak sebe nahlížela katolická církev samotná? (Do této otázky spadá i problém církevního majetku, církevních řádů či školství). Jakou roli hrála skutečnost, že hranice diecézí se s hranicemi NDR nekryly a jaký význam měly v tomto kontextu autorkou zmiňované instituce jako byly „Berlínská konference ordinářů“ a „Berlínská biskupská konference“ (mimočodem: BBK je zmíněna poprvé na straně 43, aniž by byla předtím alespoň stručně představena)?

Poslední námitka je spíše drobnějšího charakteru: je skutečně nutné, aby každá (i sebestručnější) studentská práce byla vybavena „metodologickou charakteristikou“? Viz str. 10: „Práce vychází z empiricko-analytických tradic společenských věd a obsahuje prvky diachronní komparace.“ (?) Rád bych se také autorky zeptal, v čem konkrétně je práce Úty Haese „filozoficky laděná“ (str. 10).

Pro obhajobu proto navrhuji, aby autorka představila hlavní příčiny představeného vývoje katolické církve v NDR a jejího specifického postavení (jak ve srovnání s církví evangelickou, tak i ve srovnání s postavením církví v ostatních satelitech Sovětského svazu). K úvaze navrhuji: těšila se (katolická) církev v NDR ve srovnání s ostatními východoevropskými zeměmi lepšímu postavení? Z jakých důvodů? Souviselo snad postavení

círky v NDR se zvláštnostmi východoněmeckého státu v rámci sovětského bloku? Se zvláštnostmi, které pramenily nejenom z centrálního postavení NDR na frontové linii studené války, ale také z chybějící státní i národní tradice východního Německa jako pouze jednoho z nástupců konkursní podstaty Třetí říše? (Ideologické konstrukce, které měly vytvořit vlastní státní identitu - NDR jako „antifašistické“ a socialistické Německo, hledání osvojitelných „pokrokových“ tradic v německých dějinách - nikdy zcela nedokázaly nahradit chybějící státní a národní legitimitu východoněmeckého státu.) Tedy se zvláštnostmi vnitropolitického i zahraničněpolitického rázu, které v posledku limitovaly státní moc v jejím původním nároku na úplnou, totální transformaci společnosti?

Přes představené připomínky je nutné zdůraznit, že autorce se obtížné téma podařilo v základních rysech vystihnout. Práce splňuje nepochybně nároky kladené na bakalářskou práci a (v závislosti na výsledku obhajoby) navrhuji její hodnocení stupněm „**velmi dobře**“.